

GRAFOLOJİ KONUSU, METODU, PRENSİPLERİ

Prof. İSMAYIL HAKKI BALTACIOĞLU

İnsanlar yazı ile insan arasındaki bağlaşmayı ötedenberi görüp anlatmışlardır. İnsanlar tanıdıkları insanların elyazılarını da onların yüzlerini tanırlar. Elyazısını tanıdıkları bir insandan mektup gelince, adres yazısına bakar bakmaz, kimden geldiğini söyleyiverirler !

Her müsbet bilim gibi grafolojinin de dayandığı ilkeler vardır. Grafolojinin bir bilim olmaya hak kazandığını anlamak için önce bu ilkeleri gözönünde bulundurmak gerektir. Bu ilkelerin başlıcaları şunlardır.

1) *Her insanın yazısı eşsizdir:* Grafolojiyi müsbet bir inceleme konusu yapan gerçek şudur: bir insanın bütün eserleri ile gerekeni gerekse tını arasında sıkı bir dayanışma bulunmaktadır. İnsanın hiç bir hareketi, hiç bir eylemi yoktur ki, doğrudan doğruya onun bireyliği (*individualite*), ya da kişiliği (*personnalite*) eseri olmasın. İnsanın duruşu, kımıldanışı, bakışı, gülüşü, söyleyişi, yürüyüşü, devinişi, şakaları, rüyaları hep kendinin, kendi fiziğinin, kendi fizyolojisinin, kendi psikolojisinin eseri, öz eseridir. Bu yeryüzünde kahve fincanını bile tıpkı tıpkısına bir biçimde tutan, ekme lokmasını tıpkı tıpkısına bir biçimde çiğneyen iki insan bulunamaz. Öyle ise, bütün yaptıklarımız yalnız bizimdir, hem de bizi göstericidir, bizi bildiricidir.

Bu sırada "elyazısı" dediğimiz elle, kalemle yazılan yazının da tıpkı öteki işler gibi, bizim olmak, bizi anlatmak bakımından bir değeri vardır. Çünkü elyazısı dahi yürüyüşümüz, duruşumuz, söyleyişimiz, kımıldanışımız, devinişimiz gibi, gövdemizle yaptığımız hareketlerden biridir. Öteki jestler gibi bu jest de kişiye özgü, orijinal kalmaktadır.

Okullardaki yazı derslerini düşünün! Bir sınıfta kırktan artık çocuk var diyelim. Bu çocuklar aynı öğretmenden ders alarak aynı metodla, aynı denemelerle, aynı harfleri, aynı biçimde öğrenmişlerdir. Yine de her çocuğun yazısı başkadır. Bütün grafologların ileri sürdükleri gibi, yeryüzünde aynı harfi aynı biçimde yazan iki insan bulunmaz.

Yazı ile yazanı arasındaki bu dayanışma okadar kuvvetlidir ki, herhangi sebeple parmaklarını kaybeden bir insanın koluna taktığı kalemle yazdığı yazılar elle yazdığı eski yazılarının hemen hemen tıpkısı olur. Böyle bir insanın koluyla değil ağızıyla, başıyla, kalçasıyla, ayağıyla yazdığı yazılar da eliyle yazdığı yazılar gibi olur.

Yazı da bir jesttir. Ancak bu jestle öteki jestler arasında bir bakıma ayrılık vardır: yazı insan jestlerinin zaman bakımından en değerli olanıdır. Çünkü bütün öteki jestlerin ancak birkaç saniyelik ömürleri vardır. Yazının ki böyle değildir. Yazı —resim, üslûp, fotoğraf gibi— kalıcıdır.

İşte bu bakımdan yazı insanı incelemek için başvurulacak olan belgelerin en uygun, en kullanışlı olanlarından biridir. İnsanın elyazısı ile kendisi, hele gayri meşuru arasındaki sıkı bağlaşmayı aşağıdaki olayla aydınlatmak isterim.

2) *Her insanın elyazısı bir bütündür.* Grafoloji biliminin en önemli ilkelelerinden biri de şudur: yazı nokta, harf, söz dediğimiz parçaların toplamı değil —bir sanat eseri gibi— canlı bir bütündür. Güzel, çirkin, her yazı belli bir ihsanın, belli bir karakterin, belli bir iç oluşunun çizgili eseridir. Bir orkestra eserinde nasıl sesler kompozisyona göre bağlanıyor, kaynaşyorsa, bir yazı eserinde de noktalar, harfler, sözler yazının grafik kompozisyonuna öylece bağlanıyor. Burada fizyoloji psikolojinin, anatomi de fizyolojinin bir uyucusudur. Yazıda harflerle bütün arasındaki dayanışma okadar sıktır ki bazı defa bütünün baskısı altında harf dediğimiz bu organların yalnız irileşmeleri, cüceleşmeleri değil, büsbütün yok olmaları dahi görülmektedir.

Yalnız, orkestra örneği bizi yanıltmamalıdır. Orkestrada sesler, —bütünün yapıcıları olmakla birlikte— kendi başlarına organik bütünlükleri olmayan ölü parçalardır. Yazıda ise durum bunun tıpkısı değildir. Yazıda harfler kendi başlarına dahi bir dereceye kadar, bütünlük taşırlar. Hattâ kendi görgülerine dayanarak diyebilirim ki bir yazı yazarın "psikolojik durumu ne kadar normal ise harfleri bakımından o derece tam oluşludur. Yazı normalden ne kadar uzaklaşırsa, harfler de organik bütünlüklerinden' o kadar kaybetmektedirler. Bundan dolayıdır ki yazıda harflerle sözler arasındaki ilinti, orkestrada seslerle kompozisyon arasındaki ilintiye değil, belki bir toplumun içindeki teklerle bu toplum arasındaki ilintiye benzer. Yazı dediğimiz toplumun bütün karakterleri harflerde de vardır. Öyle ise grafolojik bir incelemenin tam olabilmesi için hem bütünün hem de bütünü meydana getiren organların ayrı ayrı incelenmesi gereklidir.

3) *Her insanın yazısında değişmez karakterler vardır.* İnsanın yazısı kendisini anlatır. Bu yargı doğrudur. Ancak, yalnız anlayışlara yol açabilir. Şu gerçeğe dikkat etmelidir. İnsan da bütün canlılar gibi, dış ve iç şartlara göre değişen bir varlıktır. Sağ ile sayrı ,akıllı ile deli, duyan ile duymayan aynı insan olsa bile aynı ruh oluşlarını taşıyan insan değildir. İnsan ruhunda olan bu gibi değişikliklerin, bütün insan jestlerinde, eserlerinde, eylemlerinde olduğu gibi, insanın elyazısında dahi bir takım değişiklikler meydana getirmesi tabiidir. Öyle ise, insan yalnız kendi olduğu, kendi kaldığı için değil bir de ayrı ruh oluşları içinde bulunduğu için ayrı elyazıları meydana getirecektir. Bu bakımdan insanın ayrı zamanlarda yazdığı iki yazı, iki harf bile birbirinin tıpkısı olmayacaktır. "Bu böyle olunca, birinci prensipin, eşsizlik orijinallik, özgürlük prensipinin ne değeri kalır?" denilebilir. Burada grafolojinin doğru olarak verebileceği karşılık şudur: insan hangi ruh oluşu içinde bulunursa bulunsun elyazısında yine de hiç değişmeyen bir takım ana karakterler, temelli karakterler bulu-

nabilir. Yaşlanan bir insan gibi ki bütün kırıksıklıklarına, bütün bitkinliklerine karşı yine de onu tanımak elimizdedir. İnsan sevindiği, korktuğu, iyi olduğu, kötü olduğu, akli başında olduğu, delirdiği zaman bir takım jestlerinin değişmesine karşı nasıl bir takım jestleri değişmiyorsa, bütün bu değişmelere, değişmemelere bağlı olarak elyazısında da değişen, değişmeyen karakterler vardır.

İmzaların grafolojik önemi neden ileri geliyor ?. İmzaların, incelenmesi sahte olup olmadıklarının tesbiti, üzerinde tahrif olup olmadığına meydana çıkarılması bilirkişi olarak mahkemelere çağırılan insanları en çok uğraştıran konulardan biridir. Dünyanın her yanında, her zaman imzasını inkâr edecek insanlar bulunacak, her zaman mahkemeler imza "tatbikat ve istiktap"ı için bilirkişilere baş vuracaklardır. Onun için burada imza incelemelerinin yalnız yargılama bakımından değil grafoloji bilimi bakımından da büyük önemini göstermek isterim. İmza niçin bu kadar önemlidir? İki sebepten dolayı.

Birinci sebep şudur: Herhangi kelimeyi, satırı yazan insan yalnız bir nesneyi, yalnız bir düşünceyi yazısı ile sembolleştirmiş olur. Oysa ki imzasını atan kişi bu imza ile birlikte şuurunun yalnız bir parçasını değil —bu eylem şuursuz dahi olsa— bütün kendini sembolleştirmeyi istemiştir. İmzasını atan kişi sevgilerini, tiksintilerini, isteklerini, istemediklerini hep birden sembolleştirmededir. Bu anlayışımızın doğruluğunu gösteren olaylardan biri genel olarak imzalarda bir takım çizgilerin, harflerin, hattâ kelime niteliğinde olan kısımların dahi şuursuzca unutulması, kaldırılmasıdır. Psikanaliz incelemeleri bu unutmaların, atlamaların sebepsiz olmadığını, komplekslerle sıkı ilintileri bulunduğunu ortaya koymuştur.

İkinci sebep şudur: imza atma eylemi yaşama boyunca tekrarına tekrarlana okadar mekanikleşmiş, okadar şuursuzlaşmıştır ki artık onda aklın, dikkatin, çabanın rolü kalmamış gibidir Öylesye imza herhangi elyazısı değildir, insanın bütün yaşayışının, bütün tarihinin elyazısıdır. Türkçede "altına imzamı korum" sözü ile "kalıbımı basarım" sözü tek şey anlatır ki o da imza ile kişilik arasındaki sıkı bağlaşmadır. İmza, kişiliğin en zengin belirtisidir. Grafologların karakteri okumak için ilk elden imzaya başvurmaları bundandır.

Doğma yazı ile yapma yazı. Uzun zamandan beri grafoloji ile uğraşan, İstanbul, Ankara mahkemelerinde, tatbikat ve istiktap işlerinde bilirkişi olarak çalışmış bir insanım. Kaç kere kendi kendime sorduğum bir soru vardır ki o. da şudur :

— Acaba grafolojide derin bilgisi olan, grafolog, hem de hattat olan bir kimse, istese, bir yazıyı, bir imzayı grafologların farkına varamıyacakları kadar benzetemez mi?

Uzun bir görgüden, bir çok denemelerden sonra vardığım kanaat şudur: hayır! Çünkü, iki türlü yazı vardır: doğma yazı (*écriture naturelle*), yapma yazı (*écriture artificielle*). Her insanın kendi elyazısı doğma yazıdır.

Bir insanın başkasının yazısını taklit ederek yazdığı yazı ise yapma yazıdır. Doğma yazı ile yapma yazı arasında şu temelli karakter ayrımları vardır. Doğma yazı uzun yıllar boyunca yazarın ruhu ile yazısı arasındaki dayanışmanın sonucu olarak "kendi"nin mekanik, birden, şuursuz olan eseridir. Doğma yazı el, kol, bacak, baş, göz hareketleri gibi yalındır. Yapma yazı ise bir zorlamanın eseri olduğundan, doğma yazının bütün bu fizyolojik karakterlerinden yoksuldu. Sözü'nün kısası, doğma yazıda hiç kesik, kopuk, aksak yoktur. O bir çizgi süre (*duree*) sidir. Yapma yazı ise kesilmelerden, yürütmelerden meydana gelen parçaların bir toplamıdır. İşte bu bütünlük ile parçalık oluşmasıdır ki iki yazıyı birbirinden ayırmaktadır. Doğma yazılarda bulduğumuz bu bütünlük olumu işlek yazılara özgü değildir. Az yazma bilen kimselerin yazılarında da vardır. Onun için grafoloji uzmanlarının meydana koyamayacağı yazı hırsızlığı yoktur.

Grafoloji biliminin ana bölümleri. Grafoloji bir bilim olmaya çalışmaktadır. Daha doğrusu, psikoloji biliminin bir kolu olmaya çalışmaktadır. Konusu ruh oluşlarını yazı üzerinde incelemek, bu oluşların sebeplerini araştırmak, kanunlarını bulmaktır. Bir söz psikolojisi, bir iş psikolojisi olduğu gibi, bir de yazı psikolojisi olmak akla uygun geliyor. İşte bu yazı psikolojisine "grafoloji" diyoruz. Grafoloji yazının bilimidir. Yazı ile yazarı arasındaki her türlü ilginin, ilintinin incelenmesi bu bilimin işidir.

Grafoloji denilen yazı biliminin bölümleri ne olabilir? Grafolojinin bilim yönü ile uğraşan grafologlar şimdiye dek bu soruyu karşılayabilecek bir bölümlenmeyi meydana getirmiş değillerdir. Bu bölümlenme taslağını ilk olarak ben burada verdiğimi "sanıyorum. Grafoloji konusunun ana bölümleri şunlar olmak gerektir :

1) *Tazı fiziği.* El yazısı kalemle yazılır. Bunun için kalem, boya, kâğıt gerekmektedir. İşte bu üç nesne el yazısının fizik kaderini var eder. Yazının şekli ister istemez bu üç aracın fizik niteliğine göre değişecektir.

2) *Yazı anatomisi:* Her el yazısı sözlerden, her söz harflerden, her harf de parçalardan, her parça da bir takım çizgilerden, noktalardan oluşur. Yazının parçaları olsun, bütünü olsun, her nesneden önce bir biçim, bir biçkidir; gövde özelliği taşır. Bu özellik yazının parçalarında da vardır. Yazıyı bir ölü madde, bir kadavra gibi inceleyen grafoloji bölümüne "anatomik grafoloji" diyebiliriz.

3) *Tazının fizyolojisi.* Her yazı bir takım el hareketlerinin eseridir. Yazı bir biçim olarak meydana gelirken, yazı yazılırken, bir takım el hareketleri yapılır. Bu el hareketleri bilim bakımından üzerinde durulacak önemli bir konudur. Çabukluk ile ağırlık, süreklilik ile kesiklik işleklik ile tutukluk doğma ile yapma, bu bölümün başlıca inceleme konularıdır. Bu bölüme "fizyolojik grafoloji" diyebiliriz.

4) *Tazının psikolojisi.* Her yazı bir ruh oluşu içinde yazılır. Aynı insanların yazıları da ayrı olur. O kadar da değil. Bir adamın ayrı şartlar içinde yazdığı yazılar dahi ayrı ayrı olur. Dünyada bir harfi tıpkısı yazacak iki

insan bulunamayacağı gibi, elinden çıkan bir harfi yeni baştan yazabilecek bir insan da yoktur. Yazı ile ruh oluşları arasında sıkı bir ilinti vardır. Yazı insanın kendisidir. İşte bu konuyu inceleyen grafoloji bölümü "psikolojik grafoloji"dir.

Psikolojik grafoloji ,incelemeleri arasında yazının güzel yazı, sanat eseri yazı olarak incelenmesi de vardır. Bu önemli incelemeye "estetik grafoloji" diyebiliriz.

5) *Tazı sosyolojisi*. Böyle bir terim kullanmak doğru olur mu? Olur. Çünkü elyazısı yazanın yalnız fizik, psikik durumuna göre değil, sosyal durumuna göre de değişir. Çünkü sosyete kültür, gelenek dediğimiz bir takım değer yargılarının, duygu, coşku, tutku olumlarının tükenmeyen kaynağıdır. Biz insanlar doğruluk, iyilik, güzellik duygularımızı, coşku-larımızı, tutkularımızı hayvansı varlığımızdan diril, benliğimizden değil, sosyal yaşayışımızdan alırız.

Eğer bu yargı doğru ise aynı milliyet grubundan olan kişilerin elyazı-ları arasında genel karakterler bakımından benzerlik bulunması da gerekli olacaktır. Gerçekten bu böyledir. Bir Alman yazısı, bir İngiliz yazısı, bir Fransız yazısı vardır. Bunları birbirinden bir takım sosyal karakterlerle ayırt etmek eldedir. Ayrıca dikkate değer bir olay da şudur: Fransız ya-zısı ile, İtalyan yazısı arasında değer yakınlığı olmakla birlikte İngiliz ya-zısı ile Amerikalı yazısı birbirinden bir hayli ayrılmaktadır. Bütün bu sosyal kaynaklı özelliklerin, incelenmesi yazı sosyolojisinin konusuna girer

Yazı sosyolojisi konusunda dikkati çeken gerçeklerden biri de bir olan milletin ayrı kültür, felsefe çağlarında ayrı yazı tiplerinin meydana gel-miş olmasıdır. Nasıl ortaçağ sanatı, Rönesans sanatı klâsik sanat, roman-tik sanat diye sanat tipleri varsa, onlar gibi, yazı tipleri de olagelmıştır.

Bu sırada şu nokta üzerine de dikkati çekmeyi yararlı buluyorum. Elyazılarında bulduğumuz bu çağlanma gerçeği yazı sanatı tarihinde de görülmektedir. Biz Türklerin celi yazımızın anıtlar, camiler üzerindeki evrimi kovalanınca görülecektir ki onu primitif, Rönesans, klâsik, roman-tik çağlarına ayırmak eldedir

Grafolojinin yazının sosyete kaynaklı, kolektif karakterleri inceliyen bu bölümüne "sosyolojik grafoloji" diyebiliriz.

Grafoloji bir jeolog gibidir. Jeolog yer yuvarlağı denilen fizik var-lığın katlarını inceliyerek neden olduğunu, ne olmakta olduğunu anlar. Grafolog da insan ruhu denilen varlığın katlarını inceleyip neden oldu-ğunu, ne olmakta olduğunu anlamaya çabalar. Kendinin ne olduğunu, ne olmadığını onun için öğrenmek isteyen bir insan bir grafologa baş v-u-rabilir.

Mahkemelerde yazı bilirkişilerinin seçilmesi çok nazik bir işdir. Mahkeme-lerde duruşma yolunda bir noktaya varılır ki orada bilirkişiye başvurmak gerekir. Konu resim konusudur, bir ressam çağırılır. Konu makine konu-

şudur bir makine mühendisi çağırılır. Konu mânevi zarar konusudur, bir hukukçu, bir ahlâkçı, kamu vicdanını temsil edecek biri çağırılır. Bu işlerde bilirkişi bulmak kolaydır. Ancak, konu yazı, imza, senet, senet taklidi, senet tahrifi, yazıya yazı katma olunca kimi çağırmalı? Olmakta olan şudur: hattat, ressam, dekoratör, mühürçü, kütüphane memuru olan biri çağırılır i Sonu ne olur? Bunu kestirmek pek güç değildir.

Her şeyden önce kim grafologdur, kim değildir. Grafolog olmanın ilk şartı vergidir. Grafoloji duygusu (*sens graphologique*) diyebileceğimiz bir duygu vardır ki, bu herkeste yoktur. Herkeste müzik, şiir, hatiplik ve felsefe duygusu olmadığı gibi. Bu duygu Allah vergisidir, bir doğuş, bir yaradılış işidir. Ancak, bu duygu, bu sezgi de yetmez. Grafologun bir bilim adamı olması, bir metod adamı olması da gereklidir. Grafolog böylece vergili bir insana, grafolojik incelemelerin tekniğini de iyice biliyorsa bir insanın yazısında herkesin göremeyeceği bir takım gerçekleri görebilir ve meydana çıkarabilir.

Korkunç olan, grafolojinin durumu değil, grafolog geçinen şarlatanların durumudur. Kendilerini satmasını çok iyi bilen bu adamlar kendilerine ehlivukuf, (bilirkişi) süsü vererek mahkemelerin harimine kadar sokulurlar ve yazı tetkikleri, istiktap işleri yüzünden son derece güç durumda bulunan mahkemelerin iyi niyetlerinden yararlanıp birkaç kuruş kazanmayı çok iyi bilirler. Bunlar arasında hiçbir bilim koluyla ilişkisi olmayan ümmî insanlar bulunduğu gibi mühürçü, tabelacı, hattat, ressam, kâtip gibi insanlar da vardır. Artık bu insanların bir yazının, bir imzanın teşhisine ait olarak verebileceği hükümlerin ne olabileceğini bir düşünün! Bu durum yalnız bizim memleketimizde değil, hemen bütün memleketlerde böyle olmaktadır. Gerçek şudur : yazı bilirkişisi ile yukarıda saydığımız insanların hiç bir ilgisi yoktur. Grafoloji duygusu taşımayan, grafoloji bilgisi olmayan, grafoloji metodu bulunmayan bir insanın, istese dahi, adalete hizmet etmesini akıl almaz. Yargıçları, savcılarını, avukatları bu işin bilim karakteri taşıyan gerçeği üzerinde düşündürmek, bunun sonunda ve yakın gelecekte adalet cihazını ne grafoloji duygusu, ne de grafoloji bilgisi taşımayan, böyle olmakla birlikte, kendilerini yazı uzmanı ehlivukuf, bilirkişi gibi gösteren bir takım adamların, yani şarlatanların zararından kurtulmak bu işe akıl erdirenlere üzerine düşen bir ahlâk borcu değil midir?

Fransız grafoloji çağırının kurucusu olan J. Crepieux-Jamin'e göre grafoloji ile bizim hukuk dilinde "tatbikat ve istiktap" adını verdiğimiz *expertise* bir kökten gelmekle birlikte ayrı şeylerdir. Bence bu ayırma yersizdir. Çünkü grafolog olmıyan bir kimsenin iyi eksper, iyi bilirkişi olması da olamaz. Bir bilirkişi bir yazı üzerinde çalışırken yazının yalnız parçalarını değil, gövdesini, canını, ruhunu da incelemek zorundadır. Bu son iş grafoloji işidir. Grafoloji ile *expertise* bir olan bilimin ayrı iki görevidir.